

Wyrok z dnia 12 października 2001 r., V CKN 500/00

1. Osoba, która przystąpiła do długu, odpowiada z dotychczasowym dłużnikiem solidarnie, chociażby taki charakter jej zobowiązania nie został umownie wyraźnie zastrzeżony.

2. Roszczenie przewidziane w art. 376 § 1 zdanie drugie k.c. powstaje z chwilą spełnienia przez dłużnika świadczenia w zakresie przenoszącym tę część, która ciąży na nim zgodnie z treścią stosunku wewnętrznego między współdłużnikami.

Sędzia SN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący)

Sędzia SN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

Sędzia SA Krystyna Bilewicz

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowego „A.”, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. przeciwko Krzysztofowi P. o zapłatę, po rozpoznaniu w Izbie Cywilnej w dniu 12 października 2001 r. na rozprawie kasacji pozwanego od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Katowicach z dnia 22 października 1998 r.

oddalił kasację oraz zasądził od pozwanego na rzecz strony powodowej 1000 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Wojewódzki oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądy Rejonowego w Sosnowcu z dnia 14 lipca 1998 r. zasądającego od pozwanego na rzecz powodowego Przedsiębiorstwa Produkcyjno-Handlowego „A.” kwotę 15 000 zł tytułem roszczenia regresowego.

Podstawę obu wyroków stanowiły następujące ustalenia. Pozwany zawarł w dniu 16 lipca 1991 r. z Powszechnym Bankiem Kredytowym w W. umowę o kredyt w wysokości 4 000 000 dolarów amerykańskich, który został

zabezpieczony hipoteką na nieruchomości strony powodowej. Pozwany nie spłacał kredytu zgodnie z warunkami umowy. W dniu 12 kwietnia 1994 r. doszło do zawarcia umowy o restrukturyzację kredytu, w wyniku której kwotę kredytu zmniejszono do 1 000 000 zł. Jedną stroną umowy o restrukturyzację był wierzyciel – Powszechny Bank Kredytowy, a drugą – pozwany oraz strona powodowa. Strona powodowa obawiając się utraty nieruchomości obciążonej hipoteką przystąpiła do zrestrukturyzowanego długu. Pozwany nie spłacał jednak także zrestrukturyzowanego długu; spłacała go natomiast strona powodowa, która do dnia 12 kwietnia 1998 r. uiściła kwotę 792 130 zł.

Sąd Wojewódzki podzielił stanowisko Sądu Rejonowego, że do rozliczeń regresowych stron jako współdłużników solidarnych Powszechnego Banku Kredytowego w W. ma zastosowanie – wobec niestwierdzenia, aby kwestię tę regulowała umowa stron – art. 376 § 1 zdanie drugie k.c. Zgodnie z nim, jeżeli z treści stosunku pomiędzy dłużnikami solidarnymi nie wynika nic innego, dłużnik który świadczenie spełnił może żądać zwrotu w częściach równych. Strona powodowa i pozwany są więc obciążeni kredytem po połowie, czyli po 500 000 zł. Strona powodowa, która zapłaciła Bankowi już ponad 500 000 zł, może zatem domagać się od pozwanego zwrotu nadwyżki ponad tę kwotę, a dochodzona kwota 15 000 zł mieści się w tej nadwyżce.

Jako podstawę kasacji pozwany powołał naruszenie przez Sąd Wojewódzki art. 3 k.p.c. i art. 376 § 1 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje: (...)

Trafnie Sąd Wojewódzki uznał strony sporu za dłużników solidarnych Banku, mimo że taki charakter ich odpowiedzialności nie został wyraźnie zastrzeżony w umowie restrukturyzacyjnej ani nie wynika, inaczej niż w czasie obowiązywania kodeksu zobowiązań (art. 183 § 3), z przepisów ustawy. Zgodnie z art. 369 k.c., solidarny charakter zobowiązania może wynikać z czynności prawnej także w sposób dorozumiany. Takie dorozumiane zastrzeżenie solidarnego zobowiązania dłużników ma właśnie miejsce w wypadkach kumulatywnego przystąpienia do długu, należy bowiem przyjąć, że nieistnienie solidarnej odpowiedzialności w wypadku przystąpienia do długu pozostawałoby w sprzeczności z założeniem, na którym opiera się przystąpienie do długu (zob. w szczególności wypowiedzi piśmiennictwa na tle wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1972 r., III CRN 266/72, OSNCP 1973, nr 9, poz. 160).

Dla rozpoznania kasacji właściwy jest stan faktyczny stanowiący podstawę wydania zaskarżonego wyroku (art. 393¹⁵ k.p.c.), dlatego nie może być uwzględnione żądanie skarżącego zbadania zasadności dochodzonego od niego roszczenia regresowego w świetle stosunku łączącego powoda z pozwanym, skoro Sąd nie stwierdził, aby treść tego stosunku odbiegała od tego, co przewiduje art. 376 § 1 zdanie drugie k.c., a pozwany tego ustalenia Sądu skutecznie nie podważył. Za podstawę regresu strony powodowej wobec pozwanego musi być zatem uznany art. 376 § 1 zdanie drugie k.c.

Skarżący nie ma również racji, gdy twierdzi, że roszczenie regresowe, o którym mowa w art. 376 § 1 zdanie drugie k.c., powstaje i staje się wymagalne dopiero w chwili pełnego zaspokojenia wierzyciela. Powołane przez skarżącego orzeczenia Sądu Najwyższego (orzeczenie z dnia 3 marca 1958 r., 1 CO 1/58, OSN 1959, nr 4, poz. 105 i wyrok z dnia 12 lipca 1968 r., I CR 265/68, OSNCP 1969, nr 7-8, poz. 138) takiego wniosku nie uzasadniają. Owszem, nieodzowną przesłanką nabycia przez dłużnika solidarnego wspomnianego roszczenia jest uiszczenie wierzycielowi świadczenia, nie jest jednak konieczne zaspokojenie wierzyciela w całości. Wystarcza, jak trafnie podnosi się w piśmiennictwie, spełnienie świadczenia w zakresie przenoszącym tę część, która według stosunku wewnętrznego między współdłużnikami, obciąża świadczącego dłużnika. Przewidziane w art. 376 § 1 zdanie drugie k.c. roszczenie regresowe powstało zatem na rzecz strony powodowej – jak przyjął Sąd Wojewódzki – już z chwilą uiszczenia Bankowi pierwszej sumy przenoszącej połowę należnego mu świadczenia; objęło ono tę właśnie sumę. Bieg przedawnienia roszczenia o zwrot tej sumy rozpoczął się, zgodnie z art. 120 § 1 zdanie drugie k.c., już w dniu, w którym nastąpiło jej uiszczenie. To samo oczywiście dotyczy kolejnych zapłaconych przez stronę powodową sum przenoszących połowę należnego Bankowi świadczenia. Stanowisko prezentowane przez skarżącego prowadziłoby do nie dającego się zaakceptować rezultatu, że we wszystkich wypadkach, w których wierzyciel nie zostałby zaspokojony w całości, roszczenie regresowe w ogóle by nie powstawało.

Z przytoczonych powodów Sąd Najwyższy orzekł, na podstawie art. 393¹² k.p.c., jak w sentencji. Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania stanowiły przepisy art. 98 i 108 § 1 k.p.c.

